

● **Kronikk.** Ytringsfrihet og hatefulle ytringer.

Hatprat har alvorlige konsekvenser

Elisabeth Stubberud
Ph.d. - Seniorrådgiver ved KUN

Helga Eggebø
Ph.d. - Seniorrådgiver ved KUN

Hatefulle ytringer har alvorlige konsekvenser. I kjølvannet av Donald Trumps valgseier i USA har sosiale medier vært fulle av historier om hat og vold. Svarte skolebarn blir trakassert og bedt om å flytte seg bakerst i bussen, og muslimske kvinner får hijaben revet av med beskjed om at «dette er Trumps Amerika nå». Dette er ikke bare anekdoter; forskningen viser at ytringer har potensial for å legitimere andre og mer ekstreme ytringer og handlinger.

I Norge lanserte regjeringen i forrige uke sin strategi mot hatefulle ytringer. Erna Solberg var klar på at hatytringer er angrep på medmennesker, og at dette er uakseptabelt. Som bakgrunn for strategien har KUN (en privat stiftelse som jobber med likestilling, inkludering og anti-diskriminering) og Institutt for samfunnsforskning bidratt med en rapportserie om forskning på hatefulle ytringer. Forskningen på feltet tilsier at det er all grunn til å ta hatytringer på alvor.

Hatytringer har alvorlige negative konsekvenser for dem som rammes, slik som depresjon, angst, selvforakt, sinne, søvnproblemer, konsentrasjonsproblemer og utrygghet. Altså har hatefulle ytringer mange av de samme konsekvensene som det å være utsatt for diskriminering, mobbing og vold. Og de psykologiske konsekvensene er potensielt langvarige.

Hatefulle ytringer har dessuten mer alvorlige konsekvenser enn en ytring som ikke er hatbasert. Selv om minoritets- og majoritetsetniske som ytrer seg debatter i Norge opplever

Kjønn og religion: Når en muslims kvinne deltar i offentlig debatt, er det større sjanse for at hun opplever negative kommentarer knyttet til sitt kjønn eller religion, heller enn innholdet i meningene sine. Og denne typen kommentarer er mer skadelig for mottakeren enn kommentarer rettet mot meninger, skriver kronikkforfatterne. FOTO: NTB SCANPIX

omtrent like mange negative kommentarer, så har kommentarene ofte forskjellig innhold. Etnisk norske får i større grad negative kommentarer knyttet til meningene sine, mens kommentarer mot minoritetsetniske debattanter oftere er knyttet til usaklige forhold. Det vil si at når en muslims kvinne deltar i offentlig debatt, er det større sjanse for at hun opplever negative kommentarer knyttet til sitt kjønn eller religion, heller enn innholdet i meningene sine. Og denne typen kommentarer er mer skadelig for mottakeren enn kommentarer rettet mot meninger.

Å bli utsatt for trakassering over tid kan ha fysiske og psykologiske konsekvenser, og det kan føre til at den som utsettes trekker seg tilbake fra deltakelse i samfunnet. Det vil også kunne ha konsekvenser for følelsen av tilhørighet i samfunnet, og man vil risikere å miste motivasjonen for å delta i et fellesskap hvor man føler seg

diskriminert. Dersom viktige stemmer i debatten stilner ettersom folk fra utsatte grupper kanskje ikke ønsker å eksponere seg, utgjør dette et demokratisk samfunnsproblem.

Hatytringer kan ha konsekvenser på gruppenivå. Dersom du har nedsatt funksjonsevne, og du har vært vitne til, eller kjenner mange andre med nedsatt funksjonsevne som blir utsatt for hatytringer, så kan det bidra til at du blir forsiktig med å gå ut, diskutere, eller være i situasjoner hvor det er større fare for å utsettes for uønskede kommentarer. Det å ha kjennskap til at en gruppe man tilhører er utsatt for hatytringer, kan bidra til såkalt minoritetsstress. Dette handler om at små gjentakende hverdags erfaringer med forskjellsbehandling, kan bidra til at det å tilhøre en ofte diskriminert gruppe i seg selv kan føre til psykisk stress.

Samtidig kan det å være en del av en gruppe virke positivt.

For eksempel viser det seg at samisk ungdom som snakket samisk hadde mindre symptomer på minoritetsstress enn samisk ungdom som ikke snakket samisk. Gruppetilhørighet kan altså virke positivt på enkeltpersoners evne til å håndtere hatefulle ytringer: Grupper kan i fellesskap utvikle strategier for å håndtere hatefulle ytringer, og gruppetilhørighet kan motivere til protest og aktivisme, og en følelse av å ikke stå alene.

I norsk debatt settes gjerne vernet mot hatefulle ytringer opp mot ytringsfriheten. Argumentene handler om at vi ikke må kneble diskusjonen, og ikke la politisk korrekthet hindre oss fra å «ta debatten». Det brukes også argumenter om at dersom ikke rasisme, homofobi og kvinneforakt kommer til overflaten, så vokser det i det skjulte uten at vi har mulighet til å motsi det. På dette måten brukes ytringsfrihet av enkelte aktører til å legitimere ytringer

som er rasistiske, homofobe eller kvinnefiendtlige.

Men ytringsfriheten er også et argument for et sterkt diskrimineringsvern; i et demokratisk samfunn må man sørge for at alle har en reell mulighet til delta i den offentlige debatten og føle tilhørighet i både nasjonale og transnasjonale fellesskap.

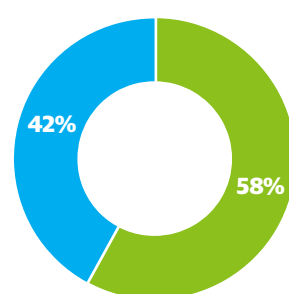
Det er viktig å rette oppmerksomheten mot hatefulle ytringer, og regjeringens strategi er en viktig start. Samtidig har vi alle et felles ansvar for hva som ytres, og hvordan det er ok å ytre seg i offentligheten. Hatefulle ytringer bidrar til å flytte grensene for hva som legitimt kan sies. Når hatefulle ytringer i form av for eksempel negative gruppekaraktarikker spres, ser det ut til å legitimere flere hatefulle ytringer, så vel som vold. Særlig politikere, mediene og personer og institusjoner med samfunnsrettet makt må ta dette ansvaret alvorlig.

DAGENS SITAT

◀ **Over 105 millioner russere bruker internett, og sosiale medier har overtatt som viktigste informasjonskilde. Det er en stor utfordring for Putin.**

PER ANDERS JOHANSEN, Aftenpostens korrespondent i Moskva

FOLKETS RØST ● T-A.NO

Tror du nordmenn er lykkelige?

577 stemmer kl. 17.36.
● Ja 58%
● Nei 42%